

FRÁSÖGN

af fundi Vestnorræna ráðsins með Evrópuþinginu
í Reykjavík 20. september 2022.

Árlegur fundur forsætisnefndar Vestnorræna ráðsins með þingnefnd Evrópuþingsins fór fram í Reykjavík þann 20. september. Þingnefndin sinnir samskiptum Evrópuþingsins við Sviss, Noreg, Ísland og EES auk norðursins og er kölluð DEEA-nefndin. Af hálfu Alþingis sóttu fundinn Steinunn Þóra Árnadóttir, formaður Íslandsdeildar og formaður Vestnorræna ráðsins, Kristrún Frostadóttir, fulltrúi Íslandsdeildar í sérnefnd Vestnorræna ráðsins um norðurslóðamál, og Bylgja Árnadóttir, alþjóðaritari. Helstu mál á dagskrá voru norðurslóðamál, loftslagsmál og orkumál, með áherslu á endurnýjanlega orkugjafa og græn umskipti.

Steinunn Þóra Árnadóttir sagði stuttlega frá vendingum í stjórnámum í vestnorrænu löndunum frá síðasta fundi sendinefndanna. Hún sagði einnig frá starfi Vestnorræna ráðsins, sem undanfarin misseri hefur lagt áherslu á greiningu á stöðu ungs fólks á Vestur-Norðurlöndum og á vestnorrænt samstarf í loftslagsmálum. Þá kynnti hún nýjar ályktanir Vestnorræna ráðsins og sagði frá áherslu Vestnorræna ráðsins á komandi starfsári á fæðuöryggi og sjálfbærni.

Christel Schaldemose, Evrópuþingmaður frá Danmörku, fór yfir störf Evrópuþingsins. Hún sagði alla umræðu í Evrópu litast af stríði Rússa í Úkraínu. Helsta áhyggjuefni Evrópuþingmanna væri hvernig Evrópa myndi takast á við komandi vetur. Óttast væri að mótmæli og jafnvel óeirðir gætu brotist út ef fólk gæti ekki borgað orkureikninga sína. Til skamms tíma litið þyrfti að tryggja að almenningur gæti haldið á sér hita og staðið í skilum. Til lengri tíma yrðu Evrópuríki að vinna að því að auka eigin orkuframleiðslu og vonandi verða sjálfum sér nóg. Liudas Mažylis, Evrópuþingmaður frá Litháen, bætti við að áskoranir Evrópu væru gríðarlegar en vonast væri til að löggjöf um græn umskipti Evrópusambandsins, *Fit for 55*, myndi hjálpa til við að bæta orkumálin.

Pétur Ásgeirsson sendiherra og Sólrún Svandal sérfræðingur kynntu norðurslóðastefnu Íslands fyrir hönd utanríkisráðuneytis. Þau ræddu einnig starf Norðurskautsráðsins í kjölfar innrásar Rússa í Úkraínu, en frá innrásinni hefur formlegt samstarf við Rússa legið niðri. Hin sjö norðurskautsríkin hafa þó átt með sér óformlegt samráð um norðurslóðamál. Evrópuþingmenn viðruðu áhyggjur sínar af auknum áhuga og áhrifum Kína á norðurslóðum og bentu á mikilvægi þess að ríki heimsins tryggðu aðgengi að sjaldgæfum málum til að koma í veg fyrir að stórir framleiðendur á borð við Kína gætu beitt þeim í pólitískum tilgangi.

Kristín Steinunnardóttir, verkefnastjóri hjá Mannviti fyrir Jarðhitasjóð í Austur-Afríku, kynnti starfsemi sjóðsins. Hlutverk sjóðsins er að aðstoða fyrirtæki við að stíga sín fyrstu skref í jarðhitaverkefnum. Mikil fjárhagsáhætta fylgir fyrstu tilraunaborunum eftir jarðhita og þar kemur tæknileg ráðgjöf Mannvits að. Jarðhitasjóðurinn er rekinn af framkvæmdastjórn Afríkusambandsins fyrir fjárstyrki m.a. frá Evrópusambandinu og Bretlandi og styrkir yfirborðsrannsóknir og boranir eftir jarðhita í ríkjum Austur-Afríku.

Í almennum umræðum um orkumál ítrekaði Christel Schaldemose mikilvægi þess að ríki Evrópusambandsins drægju úr orkunotkun sinni og deildu orkugjöfum sín á milli. Allir þyrftu að leggja hönd á plóg við að auka framleiðslu á sjálfbærri orku. Liudas Mažylis sagði stjórnvöld í Litháen hafa verið á undan mörgum Evrópulöndum að draga úr notkun rússnesks jarðefnaeldsneytis. Landið hefði t.d. aukið samstarf sitt við Svíþjóð um endurnýjanlega orkugjafa. Lucie Samcová-Hall Allen, sendiherra Evrópusambandsins á Íslandi, sagði orkumálin efst á forgangslista Evrópusambandsins. Ein af lausnum orkukrísunnar væri að

vinna með þriðju löndum í Norður-Afríku og Mið-Austurlöndum til að draga úr nauðsyn þess að nýta rússneska olíu og gas. Hún benti á að Evrópusambandið gæti einnig unnið með Íslandi að því að rannsaka mögulega nýtingu jarðhita í löndum Suður-Evrópu. Ondřej Benešík, formaður Evrópunefndar tékkneska þingsins og fulltrúi tékknesku formennskunnar í Evrópusambandinu, sagði orkumálin vera mikilvægasta mál ESB um þessar mundir. Mörg ríki, þar á meðal Þýskaland, hefðu ekki tekið ógnina sem stafaði af Rússlandi alvarlega. Innrásin í Úkraínu hefði valdið algjörum viðsnúningi. Hann benti hins vegar á að rafknúin vél krefðist tífalt meira magns af sjaldgæfum málmum en olíuknúin. Þannig yrði áskorun framtíðarinnar að takast á við kínversk stjórnvöld sem réðu yfir 80% allra slíkra náma heimsins.

Steinunn Þóra Árnadóttir dró saman umræður fundarins og þakkaði fyrir gagnlegar umræður um alþjóðamál með vestnorrænum áherslum. Umræðurnar sýndu hversu tengd vestnorrænu löndin væru ríkjum Evrópusambandsins.

Í kjölfar fundarins fóru fundarmenn í fræðsluheimsókn á Veðurstofu Íslands þar sem Elín Björk Jónasdóttir, veðurfræðingur og hópstjóri, kynnti starf náttúruvarteymis Veðurstofunnar. Þá heimsóttu fundarmenn Sjávarklasann á Granda þar sem Þór Sigfússon kynnti nýsköpun í sjávarútvegi.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar Vestnorræna ráðsins og á vefsvæðinu www.vestnordisk.is.